

Akran Desteği: Geçerlik Güvenirlik Çalışması

Türkan Çalışkan¹, Sezgi Çınar²

¹Balikesir Üniversitesi, Balikesir Sağlık Yüksekokulu, Balikesir - Türkiye

²Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul - Türkiye

Yazışma Adresi / Address reprint requests to: Sezgi Çınar
Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul - Turkey
Elektronik posta adresi / E-mail address: sezcinar@hotmail.com
Kabul tarihi / Date of acceptance: 5 Eylül 2012 / September 5, 2012

ÖZET

Akran desteği: Geçerlik güvenirlik çalışması

Amaç: Bu araştırmanın amacı hemşirelik öğrencilerinin birbirleriyle yardımlaşma durumlarını değerlendirmek için Kuo ve ark. (2007) tarafından geliştirilen Akran Desteği Ölçeği'nin Türkçe geçerlik ve güvenirliliğini yapmaktır.

Yöntem: Metodolojik tipte olan bu çalışmada örneklemi Balikesir Üniversitesi Balikesir Sağlık Yüksekokulu'nda ulaşılabilen ve araştırmaya katılmayı kabul eden 223 öğrenci oluşturdu. Akran Desteği Ölçeği'nde toplam 17 madde bulunmaktadır. Veriler, "Öğrenci Tanıtım Formu" ve 17 maddeden oluşan "Akran Desteği Ölçeği" ile toplandı. Verilerin analizinde içerik geçerliği için Kendal W Analizi, güvenirlik çalışmasında ölçek ve alt boyutlarının iç tutarlılığı için Cronbach alfa katsayısı, madde toplam puan analizi için Pearson Korelasyon Analizi kullanıldı.

Bulgular: Ölçekte yer alan maddelere ilişkin uzman görüşleri arasında uyum olduğu saptandı. Ölçeğin Cronbach alfa katsayısı .93 olup yüksek güvenirlik derecesine sahip olduğu belirlendi. Ölçeğin alt boyutlarının güvenirlik katsayıları ise Fiziksel Yardım .89, Akademik Yardım .77, Duygusal Yardım .81 olarak bulundu.

Sonuç: Kuo ve ark. tarafından geliştirilen ve orijinal dili İngilizce olan Akran Desteği Ölçeği'nin ülkemiz için geçerlik ve güvenirlik düzeyi yüksektir. Ölçeğin Türk toplumunda hemşirelik ve ebeklik öğrencilerinin birbirlerini destekleme davranışlarını değerlendirmede kullanılması önerilmektedir.

Ahahtar sözcükler: Akran desteği, fiziksel destek, duygusal destek, akademik destek

ABSTRACT

Peer cooperation: the study of validity and reability

Objectives: The aim of this study was to adapt for Turkish and perform the validity and reliability studies of the Peer Cooperation Scale which is developed by Kuo et al. (2007) in order to evaluate the bee state of the nursing students.

Methods: 223 voluntary students from the Balikesir University, Balikesir Health Sciences School constituted the sample of this methodological study. There were 17 items in the peer cooperation scale. Data of the study were collected by the student presentation forms and the peer cooperation scale. Kendall W analysis was used for the validity analysis. In the reability studies, Cronbach alpha coefficient was used for the internal coherence of the scale within its sub-dimensions and the Pearson Correlation Analysis was used for the analysis of the overall items grade.

Results: The Peer Cooperation Scale was done and it was determined that there was a harmony between the expert opinions and the related items taken part in the scale. The coefficient of Cronbach Alpha was 0.93 and that had a high degree of reliability. The reliability coefficients of the subscales were .89 for the Physical Assistance, .77 for the Academic Assistance, and .81 for the Emotional Assistance.

Conclusion: The validity and reliability levels of the Peer Cooperation Scale which was the developed by Kuo and his colleagues in English is high for our country. The scale is recommended to be used for evaluating the supportive behaviour of the nursing and midwifery students in the Turkish population.

Key words: Peer cooperation, physical support, emotional support, academic support

GİRİŞ

Akran desteği, ilkokuldan üniversiteye kadar bütün öğretim kademelerinde, hastanelerde ve çeşitli kurumlarda benimsenen en popüler müdahalelerden birisidir (1). Bu nedenle aynı yaş grubundaki bireylerin akran grubuna ilişkin etkileşimlerinde daha doğru ve geçerli bilgiler elde ed-

bilmek için, öğrencilerin akran desteğine ilişkin davranışlarının kültürlerine uygun geçerli ve güvenilir araçlarla değerlendirilmesi gerekmektedir. Akran Desteği Ölçeği hemşirelik öğrencilerinin birbirleriyle yardımlaşma durumlarını değerlendirmek amacıyla Kuo ve ark. (2007) tarafından geliştirilmiştir (2). Literatürde Akran Desteği Ölçeği'nin kullanıldığı başka çalışmalara rastlanmamıştır.

Akran ilişkisi, akran grubunun birbiriyle etkileşimidir (3). Akran desteği, bir öğrencinin yardım becerilerini kullanarak diğer öğrencilere, bazen de yetişkinlere yardımcı olmasıdır (4). Akran ilişkileri insan yaşamının her döneminde etkili olmaktadır (1). Gençlerde, aynı yaş grubunun birbirini etkileme oranı yetişkinlerden daha fazladır (4). Akranlığın bu olumlu getirisinden yararlanılarak engellilerin eğitimde, HIV/AIDS ile savaşta, öğrencilerin oryantasyona ilişkin problemlerinin aşılmasında ve öğrenmeyi kolaylaştırmada, bireyler ya da gruplar arasında çözülemeyen çatışmaların giderilmesinde etkin şekilde yararlanılmaktadır. Geçerlik güvenilirlik çalışması yapılmış olan Akran Desteği Ölçeği akran grubunun birbirleriyle etkileşim gücünden hareketle sağlık eğitimine yeni başlayan öğrencilerin teorik dersler ve klinik uygulamada oryantasyona ilişkin problemlerinin aşılmasında, öğrenmelerini kolaylaştırmada, bireysel ya da gruplar arası çözümlenemedikleri çatışmaların giderilmesinde kullanılabilir. Akran desteğinin gruplar arasındaki olumlu etkisi hastane uygulamaları planlanmasında, büyük ve küçük sınıfların rotasyon planlarının birlikte yapılmasında kullanılabilir (2).

Kuo ve ark. (2007) tarafından geliştirilen Akran Desteği Ölçeği, 17 madde ve üç alt boyuttan oluşmaktadır. Alt boyutlar Fiziksel Yardım (1,2,3,4,5,6,7,12,13), Akademik Yardım (8,9,10,17) ve Duygusal Yardım (11,14,15,16)'dır (2).

Fiziksel Yardım, sınıf arkadaşlarının yaşadıkları problemleri fark etmeleri, birbirlerine yardım ve önerilerde bulunmalarıdır. Aralarında bir problem yaşandığında grubun dışında bırakmak yerine problemin çözümüne yönelik yapıcı davranışlar sergileyebilme kabiliyetidir. Akademik Yardım, sınıf arkadaşlarının birbirleriyle akademik bilgilerini paylaşmalarıdır. Performansını artırmak isteyenler birbirleriyle akademik bilgilerini paylaşırlar. Duygusal Yardım, sınıf arkadaşlarının birbirlerini dinlemeleri, paylaşımları ve birbirlerine destek olmalarıdır. Akran grubu için dostluğun önemini de belirtir (2).

Akran Desteği Ölçeği'nin tüm maddeleri olumludur ve 4'lü Likert ölçeği şeklindedir: Katılmıyorum (1), Kısmen Katılmıyorum (2), Katılıyorum (3), Tamamıyla Katılıyorum (4) olarak derecelendirilerek puanlanmıştır. Ölçeğin tamamı için en düşük puan 17, en yüksek puan 68'dir (2). Literatürde Akran Desteği Ölçeği'nin geçerliliğinin sınındığı farklı çalışmalara rastlanmamıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Amacı ve Tipi

Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinin birbirleriyle yardımlaşma durumlarını değerlendiren "Akran Desteği Ölçeği"nin Türk toplumunda geçerlik ve güvenilirliğini test etmek amacıyla metodolojik ve tanımlayıcı olarak yapıldı. Hemşirelik öğrencilerinin sınıf ortamı ve uygulama alanlarında birbirleriyle yardımlaşma durumlarının değerlendiren bu ölçek Tayvan'da Kuo ve arkadaşları tarafından geliştirilmiştir (2).

Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma Balıkesir Üniversitesi Balıkesir Sağlık Yüksekokulu'nda (BAÜSYO) Ekim-Kasım 2008 tarihleri arasında yapıldı.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini BAÜSYO'ya 2008-2009 eğitim öğretim yılında kayıtlı olan 378 öğrenci oluşturdu. Araştırmanın örneklemini ise Ekim-Kasım 2008 tarihleri arasında ulaşılabilen ve araştırmaya katılmayı kabul eden 223 öğrenci oluşturdu (%90,6). Araştırmanın yapıldığı tarihler arasında birinci sınıf öğrencileri sınıf ortamında birlikte geçirdikleri zamanın azlığı ve ders programları gereği hastane ortamında bulunmamaları nedeniyle örnekleme dahil edilmedi. Örneklem grubu belirlenirken halen öğrenimleri devam eden üçüncü ve dördüncü sınıf Sağlık Memurluğu Bölümü öğrencileri ile ikinci sınıf Hemşirelik Bölümü öğrencileri birleştirildi. İki bölümün birleştirilerek hemşire olarak ifade edilmesinin nedeni öğrenimleri sırasında takip edilen müfredatin aynı olması ve Mayıs 1997'de yürürlüğe giren 6283 sayılı Hemşirelik Yasası gereği Sağlık Memurluğu Bölümünden mezun olan öğrencilerin diplomalarında hemşire ünvanına yer verilecek olması idi.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri "Öğrenci Tanıtım Formu" ve 17 maddeden oluşan "Akran Desteği Ölçeği" ile toplandı.

Öğrenci Tanıtım Formu

Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf, bölüm, cinsiyet, yaş gibi sosyodemografik özellikleri, üniversite öğrenimleri sırasında birlikte yaşadıkları kişileri tanımlayan sorulardan oluştu.

Akran Desteği Ölçeği (Measuring peer caring behaviors of nursing students)

Tayvan'lı aynı yaş grubundaki hemşirelik öğrencilerinin birbirleriyle yardımlaşma durumlarını ölçmek amacıyla, Chien-Lin Kuo, Micheal A. Turton, Jane Lee-Hsieh, Hung-Fu Tseng, Chin-Lung Hsu tarafından 2007 yılında geliştirilmiştir (2).

Ölçek toplam 17 maddeden oluşmuş olup fiziksel yardım, akademik yardım, duygusal yardım başlıklı üç alt boyut içermektedir. Ölçeğin genel puanı hemşirelik öğrencilerinin birbirleriyle yardımlaşma davranışları puanını vermektedir. Ölçeğin tüm maddeleri olumlu olup 4'lü Likert ölçeği ile derecelendirilmiştir: Katılmıyorum (1), Kısmen Katılmıyorum (2), Katılıyorum (3), Tamamıyla Katılıyorum (4) şeklindeki derecelendirme kullanılmıştır.

Ölçek araştırmacılar tarafından üç hafta arayla öğrencilere tekrar uygulanmış, ilk ve son test karşılaştırmaları yapılmıştır. Katılımcıların % 80'i ifadelerle "tamamıyla katılmıyorum" ve "hemen hemen katılmıyorum" yanıtlarını vermiştir. Pearson korelasyon katsayısının 0.728 bulunmasıyla, aradan geçen zamanın ifadelerle verilen yanıtları değiştirmedeği sonucuna varılmıştır (2).

Veri Toplama Araçlarının Uygulanması

Veriler araştırmacılar tarafından yüz yüze görüşülerek toplandı. Veri formları çalışmaya katılmaya gönüllü öğrencilere ders öncesinde dağıtılarak hemen cevaplamaları istendi. Öğrencilere gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra dağıtılan anketler ortalama 10 dakika içinde tamamlandı ve geri alındı.

Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin istatistiksel analizi SPSS 11.0 programında yapıldı.

Akran Desteği Ölçeği'nin geçerlik güvenirlik çalışması psikolinguistik ve psikometrik özelliklerin incelenmesi şeklinde iki başlık altında incelendi.

Psikolinguistik özelliklerin incelenmesi

Akran Desteği Ölçeği'nin dil geçerliliği için, önce orijinal dili İngilizce olan ölçeğin Türkçe'ye çevirisi beş uzman kişi tarafından yapıldı. Sonra, iki dili çok iyi bilen, bir mütercim tercüman tarafından Türkçe'den İngilizce'ye tekrar çevirisi yapıldı. Bağımsız bir uzman tarafından çevirilerin değerlendirilmesi yapıp ortak bir metin oluşturuldu. Ölçeğin son hali çalışmanın iletişiminden sorumlu olan Jane Lee-Hsieh'a

gönderildi. Ancak Jane Lee-Hsieh'dan herhangi bir düzeltme isteği gelmediğinden dolayı ölçek en son verilen şekli ile öğrencilere uygulandı.

Psikometrik özelliklerin incelenmesi

Bu aşamada geçerlik güvenirlik çalışması yapıldı. Geçerlik çalışmasında içerik/kapsam geçerliği (uzman görüşü) için Kendall W analizi, güvenirlik çalışmasında ise ölçek ve alt boyutlarının iç tutarlılığı için Cronbach alfa katsayısı, madde toplam puan analizi için Pearson korelasyon analizi kullanıldı.

Araştırmanın Etik Boyutu

Akran Desteği Ölçeği'nin geçerlik güvenirlik çalışması için iletişimden sorumlu yazar Jane Lee-Hsieh'dan elektronik posta yolu ile yazılı izin alındı. Jane Lee-Hsieh, ölçeği ve aşamaları hakkındaki gerekli verileri e-posta yolu ile gönderdi. Araştırma için Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Araştırma Etik Kurulu'ndan etik onay alındı. Etik Kurulunun tam adı kontrol edilmelidir.

BULGULAR

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin yaş ortalaması 21.28 ± 2.25 (17-34) yıl olup, %29.6'sı erkek (n=66), % 70.4'ü kadındır (n=157). Öğrencilerin %36.2'si hemşirelik (n=103), %53.8'i ebelik (n=120) bölümünde olup, %33.6'sı ikinci sınıf (n=75), %31.4'ü üçüncü sınıf (n=70), %33.0'ü dördüncü sınıfta (n=78) bulunmaktadır.

Bu çalışmada Akran Desteği Ölçeği'nin psikometrik özelliklerinin incelenmesi geçerlik ve güvenirlik çalışması olarak iki başlıkta sunuldu.

a. Akran Desteği Ölçeği'nin Güvenirlik Çalışması:

Güvenirlik çalışması için test-tekrar test (Tablo 1) ve iç tutarlılık analizde madde toplam puan korelasyonları (Tablo 2) kullanıldı.

Test-tekrar testlerde toplam ölçek puanları ve üç alt boyut puanları arasında istatistiksel olarak pozitif yönde ileri düzeyde anlamlı korelasyon bulundu (Tablo 1).

Akran Desteği Ölçeği'nin iç tutarlılık analizde madde toplam puan korelasyonlarının 0.50-0.73 arasında değiştiği, Cronbach alfa güvenirlik katsayılarının ise 0.92 ve 0.93 olduğu belirlendi (Tablo 2).

Ölçeğin her bir alt boyutunda yer alan maddenin puanı

Tablo 1: Akran Desteği Ölçeği'nin Test-Tekrar Test Korelasyonları (n=223).

Ölçek Alt Boyutu	Test	Tekrar-test	Tekrar-test korelasyonu	
	Ort. ± SS	Ort. ± SS	r	p
Fiziksel Yardım	28.11 ± 3.59	28.11 ± 4.58	0.561	0.000*
Akademik Yardım	11.50 ± 2.81	11.66 ± 2.05	0.533	0.000*
Duygusal Yardım	12.25 ± 2.53	12.36 ± 2.99	0.702	0.000*
Toplam Ölçek	52.13 ± 8.06	52.13 ± 8.06	0.703	0.000*

*p<0.001; Ort.±SS: ortalama±standart sapma; Pearson momentler çarpımı korelasyon eşitliği kullanılmıştır.

Tablo 2: Akran Desteği Ölçeğinin Madde Toplam Puan Korelasyon Analizi (n=223).

Madde No.	Madde-Toplam Puan Korelasyonları		Madde çıkarıldığında Cronbach Alfa Katsayısı
	r	p	
Madde 1	0.68	0.000*	0.92
Madde 2	0.70	0.000*	0.92
Madde 3	0.60	0.000*	0.93
Madde 4	0.68	0.000*	0.92
Madde 5	0.60	0.000*	0.93
Madde 6	0.69	0.000*	0.92
Madde 7	0.67	0.000*	0.92
Madde 8	0.50	0.000*	0.93
Madde 9	0.55	0.000*	0.93
Madde 10	0.72	0.000*	0.92
Madde 11	0.73	0.000*	0.92
Madde 12	0.63	0.000*	0.93
Madde 13	0.70	0.000*	0.92
Madde 14	0.58	0.000*	0.93
Madde 15	0.65	0.000*	0.93
Madde 16	0.71	0.000*	0.92
Madde 17	0.63	0.000*	0.93

*p<0.001; Pearson momentler çarpımı korelasyonun düzeltilmiş formülü kullanılmıştır.

Tablo 3: Akran Desteği Ölçeğinin ve Alt Boyutlarının Madde Toplam Puan Korelasyonları ve Cronbach Alfa Düzeyleri (n=223).

Ölçek Alt Boyutları	Madde No	Madde Toplam Puan Korelasyonları		Cronbach Alfa Düzeyi
		r	p	
Fiziksel Yardım	1	0.62	0.000*	0.89
	2	0.63	0.000*	
	3	0.49	0.000*	
	4	0.60	0.000*	
	5	0.46	0.000*	
	6	0.50	0.000*	
	7	0.38	0.000*	
Akademik Yardım	12	0.59	0.000*	0.77
	13	0.43	0.000*	
	8	0.46	0.000*	
	9	0.59	0.000*	
	10	0.47	0.000*	
Duygusal Yardım	17	0.31	0.000*	0.81
	11	0.55	0.000*	
	14	0.35	0.000*	
	15	0.65	0.000*	
	16	0.57	0.000*	

*p<0.001; Pearson momentler çarpımı korelasyon eşitliği kullanılmıştır.

Tablo 4: Akran Desteği Ölçeğinin Faktör Analizi.

Akran Desteği Ölçeği Maddeleri	Fiziksel Yardım	Alt Boyutlar Akademik Yardım	Duygusal Yardım
Madde 13	0.742		
Madde 3	0.708		
Madde 1	0.692		
Madde 12	0.685		
Madde 4	0.667		
Madde 6	0.584		
Madde 2	0.620		
Madde 5	0.545		
Madde 7	0.520		
Madde 9		0.765	
Madde 8		0.760	
Madde 17		0.567	
Madde 10		0.556	
Madde 15			0.787
Madde 14			0.679
Madde 16			0.642
Madde 11			0.565

Varimax döndürme yöntemi kullanılmıştır.

ile yer aldığı alt boyutun toplam puanı arasındaki ilişki korelasyon analizi ile değerlendirildi (Tablo 3). Akran Desteği Ölçeği'nin her bir alt boyutunda yer alan maddenin puanı ile yer aldığı alt boyutun toplam puanı arasında pozitif yönde ileri düzeyde anlamlı ilişki bulundu. Ölçeğin alt boyutlarının güvenilirlik katsayılarının Cronbach alfa değerleri Fiziksel Yardım için 0.89, Akademik Yardım için 0.77 ve Duygusal Yardım için 0.81 olarak belirlendi (Tablo 3).

b. Akran Desteği Ölçeği'nin Geçerlik Çalışması: Bu çalışmada içerik/kapsam geçerliği ve faktör analizi kullanıldı.

Ölçeğin kapsam geçerliliğine yönelik Kendall W Uyuşum testi yapıldı. Test sonucunda, uzman görüşleri arasında anlamlı fark olmadığı belirlendi (Kendall W=0.121; p=0.249).

Akran Desteği Ölçeği'nin yapı geçerliği için Varimax Döndürme yöntemi kullanılarak faktör analizi uygulandı ve faktör yapıları belirlendi (Tablo 4). Verilerin faktör analizini desteklediği, analizler sonucu elde edilen faktör yapısının teori ve literatürle uyumlu olduğu görüldü.

Yapılan analizlerde Temel Bileşenler yöntemi ve Varimax Döndürme yöntemi kullanılarak özdeğeri 1'in üzerinde üç alt boyut elde edildi. Kaiser-Meyer-Olkin örneklem yeterliliği ölçütü 0.94'tür ve üç faktör toplam varyansın % 62.15'ini açıklamaktadır. Fiziksel yardım alt boyutu % 49.29, akademik yardım alt boyutu % 6.76 ve duygusal yardım alt boyutu % 6.10'luk paya sahiptir (Tablo 4).

TARTIŞMA

Ölçek çalışmalarında, psikometrik özelliklerin incelenmesi için geçerlik güvenilirlik çalışması yapılır (5,6).

a. Güvenirlik Çalışması: Güvenirlik bir testin ya da herhangi bir ölçüm aracının duyarlı, birbiriyle tutarlı ve kararlı ölçme sonuçları verebilmesidir ve ölçümün kalitesinin göstergesidir. Güvenirlik analizi (Reliability Analysis) ise test, ölçek gibi ölçme araçlarının güvenilirliğinin değerlendirilmesi amacıyla yapılan çözümlenelerin hepsine verilen isimdir (6,7). Literatürde, birçok güvenirlik ölçütünden söz edilmekle birlikte, temelde üç başlık altında incelenmiştir (8).

1. Değişmezlik (Sınıflar arası güvenirlik): Test-tekrar test (re-test), paralel form, yarıya bölme yaklaşımı (Spearman Brown Katsayısı)'dır. Bu çalışmada test- tekrar test yaklaşımı kullanıldı.

2. Ölçümcü güvenirliği: Bu çalışmada kullanılmadı.

3. İç tutarlılık: Bu çalışmada madde toplam puan korelasyonları kullanıldı.

Test- tekrar test (re-test): Aynı ölçeğin ya da testin, aynı bireylerden oluşan örnekleme, aynı koşullarda iki ayrı durumda uygulanması ve aralarındaki korelasyonun hesaplanmasıdır (6,7). Testin ölçtüğü niteliğin sürekli değişkenlik gösterdiği durumlarda kullanılmaz (8).

Bu çalışmada, test-tekrar test korelasyonları için Pear-

son Momentler çarpımı korelasyonu testi kullanıldı. Buna göre, test-tekrar testlerde toplam ölçek puanları ve üç alt boyut puanları arasında istatistiksel olarak pozitif yönde ileri düzeyde anlamlı korelasyon bulundu (Tablo 1). Akran Desteği Ölçeğinin güvenilirliğinin istatistiksel olarak yüksek olduğu belirlendi.

İç Tutarlılık: Ölçeğin iç tutarlılık denetimi için madde-toplam puan korelasyonları, Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı, Kuder-Richardson katsayısı kullanılır. Herhangi bir sorunun madde-toplam korelasyon katsayısı çok düşükse yada negatifse maddenin ölçekte gereksiz olduğu ve çıkartılması gerektiği yorumu yapılabilir. Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı ise ölçek içindeki maddelerin iç tutarlılığının ve homojenliğinin bir göstergesidir. Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı ne kadar yüksek olursa, "ölçekte bulunan soruların birbirleriyle tutarlı ve aynı özelliğin öğelerini ortaya koydukları" yorumu yapılır. Likert tipi bir ölçekte yeterli sayılabilecek güvenilirlik katsayısı olabildiğince 1'e yakın olmalıdır. Literatürde madde toplam madde korelasyon puanlarının 0.25'in üzerinde olması, Cronbach alfa güvenilirlik değerlerinin ise 0.50'den büyük olması ölçeklerin iç tutarlılığı için beklenen sınırlar olarak belirlenmiştir (6-8).

Akran Desteği Ölçeği'nin iç tutarlılık analizinde madde toplam puan korelasyonlarının 0.50-0.73 arasında değiştiği, Cronbach alfa güvenilirlik katsayılarının ise 0.92 ve 0.93 olduğu belirlendi (Tablo 2).

Kuo ve arkadaşlarının (2007) yaptıkları çalışmada; Akran Desteği Ölçeği'nin iç tutarlılık analizinde madde toplam puan korelasyonlarının 0.505-0.712 arasında değiştiği, Cronbach alfa güvenilirlik katsayılarının ise 0.91 ve 0.92 olduğu bildirilmiştir (2). Yaptığımız çalışmada elde edilen korelasyon değerleri ve Cronbach alfa güvenilirlik katsayılarının, Kuo ve arkadaşlarının yaptıkları çalışmadaki sonuçlara benzer olduğu görülmektedir.

Akran Desteği Ölçeği'nin her bir alt boyutunda yer alan maddenin puanı ile yer aldığı alt boyutun toplam puanı arasında pozitif yönde ileri düzeyde anlamlı ilişki bulundu (Tablo 3). Buna göre; Akran Desteği Ölçeği Türk toplumu için güvenilir bir ölçektir.

b. Geçerlik Çalışması: Geçerlik geliştirilen ölçme araçları yardımıyla ölçülmek istenilen özelliğin doğru ve diğer özelliklerle karıştırılmadan ölçülmesidir. Bir ölçmenin geçerli sayılabilemesinin ilk koşulu güvenilirlik olmasına karşın, güvenilirlik hiçbir zaman geçerliliği garantileyemez. Geçerlik

bir ölçüm aracı için yapılması zorunlu olan ancak, ölçümün her zaman ve her durum için geçerli olduğunu söylemeyi engelleyen ve asla sonu olmayan bir süreçtir, yani ölçeğin her kullanımda yeniden sınanması demektir. Bir ölçüm aracı "belli bir amaç ve belli koşullar" için geçerlidir (9). Literatürde geçerliği sınamaya yönelik birçok ölçüt bulunmakla beraber, bunlar genel olarak üç başlık altında incelenir.

a. İçerik/Kapsam geçerliği: Bu çalışmada içerik/kapsam geçerliği kullanıldı.

b. Ölçüt-bağımlı geçerlik: Bu çalışmada ölçüt bağımlı geçerlik kullanılmadı.

c. Yapı geçerliği: Bu çalışmada Akran Desteği Ölçeği'nin alt boyutları için faktör analizi kullanıldı.

İçerik/Kapsam Geçerliği: Amacı, ölçme aracında bulunan maddelerin ölçülmek istenen alanı temsil edip etmediğini bir uzman gruba inceleyerek, anlamlı maddelerden oluşan bütünü oluşturmaktır. Dilde eşdeğerliliği sağlanan ölçek, konu ile ilgili olan uzmanların görüşüne sunulur, her madde için uzmanın maddelerin uygunluğunu 1-4 ya da 1-5 arası puanlar vererek değerlendirmesini sağlayacak bir form oluşturulur. Her madde için uzmanların katılım yüzdeleleri karşılaştırılır (5,6,8).

Bu çalışmada ölçeğin kapsam geçerliğine yönelik Kendall W uyum testi yapıldı ve test sonucunda uzman görüşleri arasında anlamlı fark olmadığı belirlendi. Buna göre, ölçekte yer alan ifadeler kültürümüze uygundur ve ölçülmek istenen alanı temsil etmektedir.

Yapı geçerliği: Doğrudan ölçülemeyen bir özelliği ölçen bir testin "ölçme derecesi" olarak tanımlanabilir. Yapı geçerliğini ortaya koymak için testten elde edilen ortalamalar karşılaştırılabilir, korelasyon katsayıları ve faktör yapıları incelenebilir. Özellikle, dolaylı ölçmelerin yapıldığı durumlarda, ölçülen belirtilerin, gerçekten aranan belirtiler olup olmadığı sorunu vardır. Faktör analizi ve "bilinen grup" ile karşılaştırma tekniklerinden yararlanılır (5,6,8).

Bu çalışmada, yapılan Varimax Döndürme yöntemi ile verilerin faktör analizini desteklediği, analizler sonucu elde edilen faktör yapısının teori ve literatürle uyumlu olduğu görüldü (Tablo 4). Buna göre, Akran Desteği Ölçeği Türk toplumu için geçerli bir ölçektir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kuo ve arkadaşları tarafından geliştirilen, orijinal dili İngilizce olan Akran Desteği Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilir-

lik düzeyi yüksek düzeyde bulundu. Bu nedenle ölçeğin Türk toplumunda hemşirelik/ebelik öğrenimi gören öğren-

cilerin birbirleriyle yardımlaşma davranışlarını değerlendirmede kullanılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Bayraktar F. Olumlu ergen gelişiminde ebeveyn/akran ilişkilerinin önemi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*. 2007;14(3): 157-166.
2. Kou CL, Turton MA, Lee-Hsieh J, Tseng HF, Hsu CL. Measuring peer caring behaviors of nursing students: Scale development. *Int J Nurse Stud*. 2007;44: 105-114.
3. Sadıkoğlu G. Akran İlişkileri ve Sorunları. Dursun G, ed. *Aile Psikolojisi ve Eğitimi*. 3. Baskı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları; 2002. s.58-63.
4. Nazlı S. Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik Programları. 3. Baskı. Ankara: Savaş Yayınevi; 2008. s.94-98.
5. Aksayan S, Gözüm S. Kültürlerarası ölçek uyarlaması için rehber I: Ölçek uyarlama araştırmaları ve dil uyarlaması. *Hemşirelik Araştırma Dergisi*. 2002;4(1): 9-14.
6. Süt N. Geçerlilik, Güvenirlik ve Madde (Item) Analizleri. Şenocak MŞ, ed. *Klinik Biyoistatistik*. 1. Baskı. İstanbul: Nobel Matbaacılık; 2009. s.200-205.
7. Şencan H. Güvenirlik Analiz Yöntemleri. Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenirlik ve Geçerlilik. 1. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık; 2005. s.105-172.
8. Gözüm S, Aksayan S. Kültürlerarası ölçek için rehber II: Psikometrik özellikler ve kültürler arası karşılaştırma. *Hemşirelik Araştırma Dergisi*. 2002;4(2): 9-20.
9. Karasar N. Ölçme ve Araçlarında Aranan Nitelikler. *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. 19. Basım. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım; 2009. s.147-153.